

המוכר את הספינה פרק חמישי בבא בתרא פב.

עין משפט נר מצוה

גה א מ"י פ"ד מהל'
מריה הל' א סמנ ע"ן
פז טו"ש מ"מ מ"י רנו
ספ"ק :
ג ב מ"י שם טו"ש ע"ס
ט"ט :
ג ב מ"י שם טו"ש ע"ס
ספ"ק :
גה ד מ"י שם הל' א ב
טו"ש ע"ס ספ"ק ו' :

(א) ג"ל בלתי, (ב) לפני
היכנסה שם, י"ד יו"ט ויש
לק"ט, (ג) ג"ל עומק ע"ן
יפה,

הגרות הב"ח

(א) רש"ב"ם ד"ה ומהל' וכו'
ממקום עליון; (ב) תוספות
ד"ה ממקום וכו' ומהל' ל"ח
דלרב; (ג) ז"ל; (ד) בא"ד
שקללו שהם מנוינין;

מוסף תוספות

א. ואי נמי בצרן דנקט
לרבוחא נקטיה, דאפי'
בצרן הוא ושגרון ביד
שליח מן הבית והביא עד
ירושלים ואפי"כ לקחן
בעל הבית והביא לעורה
אינו קורא מפני שהלקוחה
שלקחן השליח מן הבית
עיקר ולא הבעירה. רש"ב"ם.
ב. [נבל] כשבער הוא
הולך השליח וכו' וי"ל
דגויות הכתוב שתהא
החולכה והלקיטה בגוף
אחר ממש ולא מקצתה
ע"י שליח ואפי"כ שהוא
כמותו. רמב"ם. ג. והלא
צריך הוא לומר הנה
הבאית ולא הבית הוא.
ד. רמב"ם. ו. דלדוח וכו' הא דקתני אם
מרו א"ן לו קרקע, שני'
שמחו אחר חמש שנים,
לא מצינו למימר הכי,
שאם בפ"י הנתנה עמו שהיא
מת או ייבש עד חמש
שנים, יטע אחר במקומה,
א"כ הרי מכלל תנאם,
דחמש שנים ואיך לא
יטע אחר במקומה, ומאי
קמ"ל תנא דמתני' הוא
דקתני ואם מתו א"ן לו
קרקע. רמב"ם.
ו. [ד]מ"ר אמר ב"ר
ההוא ש"י יימר ביבול
הדקל העולה מן הששין
פירות קודם שיבש האילן
כריח ויבא הלוקח
ויחפור וירשע, ומשום
הכי מסח לרעתיה מניה
ומחיל ליה לגבי לוקח.
רמב"ם. ז. שאפי"כ אם
שגועו מחליף (פ. א) אל
הוא קצץ אותם כדי
שיחליף גזעם, לא יניח לו
המוכר לקיים בקרקע
שלו, שהרי כנוטע אילן
אחר דמי, [ו]נ"ב לחפור
ולשרש קאי. ט. שם. [כ] ע"י
שכרן סחם שלא ש"מ
לקצץ, לא שייך מוכר
לנפשיה באלנות. ד. דמס.
ז. ואם ייבש בראשו אין
לחפור ורשאי לחפור
ולשרש שריח לא מבר לו
האילן אלא לחמש שנים
אפי"כ אם הוא קיים, הלכך
כשיבש בראשו המוכר
קוצץ אותו שיחליף גזעו
הרי הוא של מוכר. רמב"ם
יו"ט.

מכדי פסוקי ינינו ליקרי. ואמאי עבד להו כד' יוסי כמו שמצינו
מספק כן יהא קורא מספק כאלם שקורא צמורה: **משום דמיתו**
שקירא. שהרי בשביל הצאת צמורה קא קרי ושמה לאו צקרקע
שלו גזלו וקא משקר וכתיב דוצר שקרים לא יכון לנגד עיני (תהלים קא)

אבל כשקורא צמורה לא מיתו
שקירא: **דלמא אסי לאפקועינהו**
כו'. מאן דחוי דקרי עליהו כצמורים
ולאסי כשיהיו לו צמורים כאלו לא
יפריש מהן תרומה דקסבר צמורים
ודאין הן אי נמי האי גזרזא גופיה
הלכך עבדו צבו היכרף שלא לקרות:
כל שרואה פני חמה. היינו כל האילן
חוץ מן הקרקע: **ושאינו רואה פני**
חמה. היינו מתחת לקרקע: **וליתוש**
וימניו דמסקא כו'. כיון דממרת מן
הגזע היינו כל שרואה פני החמה
ואפילו סמוך לקרקע הרי הוא של
בעל האילן ואפי"כ הרי תקון רבנן
מילתא דלמי צב מוכר לדי פסידא
והא וימניו שיש לו אילן אחד בתוך
שדה של חצירו ואמרו רבנן דהיואל
מן הגזע שלו ומסקא ארעא שירטון
ומגביה הקרקע עד שפסקה אילן
היואל מן הגזע ומקנתו צקרקע
ויראו כשלשה אילנות וכגון שהיה
רוחצ צין הגזע לאילן כשיעור
המפורש לפנינו ויטעון לוקח שיש לו
קרקע ויפסיד המוכר והוי כשלשה
אילנות וקנה קרקע והוה להו לרבנן
למימר היואל מן הגזע יחמוד בעל
האילן פן יפסיד המוכר: **אמר רב**

בדרך מביא ואינו קורא. מימה הא נראו לקריאה ונדחו והוה לן
למימר ירקבו כדל"ר וירא צפרק צמרא דמכות (דף י"ח: וס) הפריש
צמורים לפני החג ועבד עליהם החג ירקבו משום דקודם החג הוו
חו לקריאה ואחר החג מו לא חוו וחשיב להו מוטעם זה התם אין

רואים לצילה דצילה מעכבת צהן
ומירן רצינו חיים דלכא אפריי כגון
שהיה צדעתו מתחלה כשצנרן לשגרן
ציד אחר דאז יכול לשגרן ציד אחר
כאלו לא נראו לקריאה מעולם
דמוכח זירושלמי דצמורים (פ"ב)
דגרס התם ר' יוחנן ויש לקי"ט צסס
רצי אושעיא אומרים כשלנטן לשלמן
ציד אחר אבל אם לקטן להציאן הוא
לא יצלחנו ציד אחר דכל הצמורים
שנראו להימר קריאה אין נמירן אלא
צקריאה וקאמר צמר הכי ממנימינן
פליגא הפריש צמוריו ומכר שדהו
מציא ואינו קורא קיימנה שנתן
דעמו למוכר משעה ראשונה והא
דמינא יבש אילן או נקצץ מציא
ואינו קורא כשיבש משעה ראשונה
ולפי זה הפריש צמורים לפני החג
על מנת להימר לאחר החג לא ירקבו
אלא אחר החג מציא ואינו קורא
ומה שפירש הקונטרס דצמירה היא
הלקיחה אין נראה לרצינו מס דלקיחה
לא משמע צמירה אלא לקיחה מתוך
הצית ועוד דלא קתני או מת שליח
אלא ומת משמע דמת הויא לקיחה
והצאה צמרתו ועוד דלמי הוה ליה
למימיניו צנרן ושגרן ציד שליח או צנרן

שליח והוליקן הוא אלא נראה לר"ת דלקיחה שהיא מתוך הצית
הויא לקיחה וצנרן אורחא דמילתא נקט שהוא רגיל ללקט
מה (א) (שנראה צענינו) ולא שליח משום דצמורים אין להם שיעור:
עד שתהא א"קריאה והבאה באחד. פ"ה דצנרן שליח והציאן
לירושלם קריין צעלים דשלומו של אדם כמותו ויכול לקנות הנה
בצאתו ורג' ואין נראה שיקראו צעלים דדמשמע זירושלמי:
מתקריף א"ר רב פפא והא קונה שני אילנות דלחפור ושרש
קיימי בו'. (א) הקונטרס דפריך משום דמתנימינן לא
מפגלא ומיירא אפילו דבדק ומימה דלס כן מציא משני רב פפא לדידיה
נמי מקשי ומה שמירן צונקטרס זהו דוחק ועוד דמפרש דמוציין
ליה לחמש שנים שאם ימות תוך כך יטע אחר במקומו הא קתני
ואם מתו אין לו קרקע היינו שלא יטע אחר במקומו ד' דאי לורוע
האילנות חיות קתני דלא קנה קרקע ונראה לרצינו מס (ב) דרב זביד
נקט דקל וכל דדמי ליה כגון ארזים ושאר אילנות שכבר נקצו
פעם אחת דמו א"י יבשי אין גוען מחליף והשתא פריך ליה רב פפא
שפיר דמסקתמו מתני' איירי צרוז אילנות דקלים וארזים ושאר
אילנות שנקצו (ג) מרובין משאר אילנות שלא נקצו ומשני דמתני'
איירי דוצין ליה לחמש שנים ומסתמא לפי שהן נטיעות ואין דרכן
למות בה' שנים איירי ולא אסח דעתיה ומייהו אס מתו תוך ה'
שנים לא יטע אחרים במקומן וצ' אילנות דקנה קרקע יטע אחרים
במקומן עוד מפרש ר"ת לפי שיטת ר"ח דלא גרס צמילתיה דרב
זביד אין לו גזע לבעל הדקל אלא סבר רב זביד למימר אין לו גזע
כלומר אין לו דין גזע דינמא העולה משרשים לבעל הקרקע אלא
הכל לבעל הדקל ואפי' העולה מן השרשים כיון דלחפור ולשרש
קיימי דכשיבש האילן יקח בעל האילן את השרשין ויחפור ושרש
את הכל אסוחי אסח דעתיה בעל הקרקע ואלו דוקא נקט דקל דהוא
הדין שאר אילנות ו היינו טעמא דל"כ אמאי קאמר רב נחמן דקל

רבינו גרשום

ולקחת והבאת וצריך שיהא
לקיחה והבאה בחד הוא
ליבא דהא הביאן אחר:
ומקשי ומאי אינו קורא
ככדי פסוקי ינינו. אותו
ירידי ליקרי ומה בכך: אמר
דריי משום דמתו צמוריה.
דמספיקא הרי מצי למיקרי
מן הארמא אשר נתת' לי
ד' רוב משרשי' בריה דרב
חייא אמר. משום הכי לא
מצי למיקרי זכר יכרי בכי
ואינו מצי למיקרי. ומה
האי גזרזא אחי לאפקועינהו
מחרומה ומעשר דצמורים
לאו בני חרומה ומעשר
ניהו: כל שרואה פני
חמה. כל שפולה וגזל
מן הקלח של עין מאותו
שרואה פני חמה היינו
הגזע והוי של בעל האילן
וכל שפולה מאותו שאינו
רואה פני חמה. כמבוסס מן
הקרקע היינו מן השרשים
הריי הוה בקרקע: והעולה
מן הגזע אמאי שלו וליחוש
דלמא מסקא ארעא שירטון
גריב' לא בעל"ט (א) והגזע
וקלחו כלומר שהגדילו
ומיחו כ"י ברי אילנא אמר
הלוקח אלו ג' אילנות וצית
לי ואית לי ארעא: קריין.
גריב' כלומר שגדילו מן הגזע
יכול בעל הבית לכופרו לבעל
האילן לצבוצב כדי שלא
יחייק בקרקע: דקל אין
לוקח גזע. שאם מבר דקל
לחפור ויבש אין לו ללוקח
בנוטע של דקל כלום.
כיון דלחפור ולשרש
קיימי דכאמר לטובי ברבלי'
ובראייה חופי ומשרש
אסוחי מסח דעתיה הלוקח
דקסבר דבעל הקרקע
שיחפור יקח השרשים יקח
בני הגזע. אותן שרשים
הרואין פני חמה: והא
קתני שני אילנות. בתוך
של חבירו דלחפור ולשרש
קיימי דקתני מתני' הרי
זה לא קנה קרקע וכו'
ואם מתו אין לו קרקע
ואפי"כ הכי העולה מן הגזע
שלו: אלא אמר רב פפא.
הכי תריץ לה אין לו
גזע לבעל דקל לפי שאינו
מוציא גזע ואינו יכול לכוף
לבעל הקרקע לומר לו אל
ותקדוהו שמת יעלה כלום
מן הגזע לפי שאין גזעו
מחליף: ולרב זביד. דאמר
לעיל אין לו גזע לבעל דקל
משום דאסוחי מסח דעתיה.
קשי' מתני' דקתני העולה
מן הגזע שלו. אלא מהו
דבעל האילן של לוקח:
ומימי מתני'. מוחקמא כגון
דובין ליה קרקע של מקום
האילנות לחמש שנים שאם
מתו רשאי לנטוע אחרים
תחתם עד סוף ה' שנים
דחשמה בתוך שנים הללו
לא מסח דעתיה מיניה ויש
לו גזע אבל לדיכא דלא
ובין לתן אלא דקל לתוך
אסוחי מסח דעתיה ואין
לו גזע: פ"ב. וכמה.
קיי מן הקרקע תחתיהן
באותו שיעור שהנפוחות
נוטות: ובניניהן. בין כל
אילן ואילן קנה אותו קרקע
כשיעור דמפ' לקמן: והוצהר
להן לחפור מרחוב הנפוחות

נחמן יקון. וימניין דקתני היואל מן הגזע שלו לא שיעינתו כך
ויגדל אלא הרי הוא שלו על מנת לקצוץ ולשרוף: **נקטינו**. מרבותינו
דקל אין לו גזע. לקמיה מפרש: אין לו. היואל מן הגזע לבעל הדקל
דכיון דלחפור ולשרש קאי כשיבש האילן דהא לא קנה קרקע:
אסוחי מסח דעתיה. בעל הדקל מן העמיד לנאח מן הגזע דסבור
הוא שמת יבש הדקל מהרה ולא יוציא גזע דלא דמי לשאר אילנות
שאם יבשו צראשן קלצן למטה וחרוין וגדילין שתייה כדמניא למליף
דמתני לעיל (דף פ. א) אבל דקל מאחר שייבש אין לו מחיר דמניא לעיל
[ש] דצדקלים וצאחריים חופר ומשרש הלכך מייאש מן היואל מן הגזע ולא
נחמוין לקנותו: **והא קונה שני אילנות**. דמתני' בכל אילנות מיירי
ואפילו דצדקלים ואפי"כ דלחפור ולשרש קיימי כשימותו דהא אין לו
קרקע אפי' הכי קתני מתני' דיש לו גזע: **אלא אמר רב פפא**.
לא מיתלי טעמא דאסוחי דעתא צחופר ומשרש אלא אין לו גזע
לבעל הדקל דקאמרת ולא מטעמיך: **אלא לפי שאין דרך**. דקל
להוציא מן הגזע כלום אלא מלמעלה צראשו דצדקלים כל ענפיה
והלכך עולין לו צחצל דלארמן צחמוכר את הצית (על דף סט. א)
ומשום הכי הסיח דעתו ואפי"כ אי מיקרי ויואל מן הגזע הרי הוא
של בעל הקרקע ומתני' דאילנות הרגילין להוציא גזע מיירי ולא
דקל הואיל ולא שכיח להוציא גזע דכל מילתא דלא מסיק לוקח
אדעתיה לא קני: **ולרב זביד**. דסבירא ליה דמוציא גזע: **קשיא**
מתני'. דבכל אילנות המוציאין גזע מיירי: **דוצין ליה לחמש**
שנים. שאף אם ימות יטע אחר במקומו והלכך כיון דמשעבדא
ליה ארעא לזמן קצוב לא מסח דעתיה מן הגזע אבל היכא דוצין
סתמא כשפילו אס ימות לסוף יוס או יומים לעקור ולשרש קאי
התם ודאי מסח דעתיה: **תתסיבן**. תחת עיקר האילנות
והנופות: **וצניניהן**. קרקע מגולה שצין נופות אילן זה לנופות אילן
זה: **והוצהר להן**. סביר דאילנות (ב) מקום שכלני נופותיהן ולחון:

ומתני' לא קשיא דהא משני ליה דצוצין ליה לה' שנים וצתר חמש שנים הדרי למוכר דלא קיימי השתא לחפור ולשרש ו אין להקשות לכל
הפירושים דכיון דלוקח מסתלק מן האילנות לאחר ה' שנים היכי אית ליה העולה מן הגזע שהיא שלו לקוח כדאמר רב נחמן לקוח הא
אפי' ענפים שצאילן אין יכול לקוח כדאמרין בהמקבל (ב"מ קט. וס) המקבל שדה מחצירו לשנים מועטות אין לו קורות שקמה ואמר אבבי
שקמה אין לו שצח שקמה יש לו ורצה אמר אפי' שצח שקמה אין לו פ"י ענפים שגדלו אחר שדחה ואלכה כרצא דשאי הכא דלס
לא היה קוצץ היה לוקח פירות הגדלים ציואל מן הגזע ולכן כשאמרין לו לקוח משום דלמי דלא לימא תלת וצתני לי הרי הוא של לוקח תחת
הפירות ולר"י נראה דסלקא דעתיה דרב פפא דרב זביד ה"ק דוקא דקל אין לו גזע לבעל הדקל דאסוחי אסח דעתיה לפי שכשמתביבש צראשו
וקוצצין אותו שוב אין מחליף גזעו דסבור הוא שלא יעלה כלום מן הגזע קודם שתייבשו אבל שאר אילנות שיכול לקצוץ כשתייבשו צראשן
ויחליפו גזע לא מסח דעתיה ומשום הכי פריך ליה רב פפא ממתנימינן דקנה צ' אילנות יש לו גזע והא קיימי לחפור ולשרש אפי' שאר
אילנות כשמתביבשין צראשן ואפי"כ דגוען מחליף אין מועיל לו כלום דאין יכול לקצוץ כדי להחליף גזע ואפי"כ מה לי דקל מה לי שאר אילנות כך זה עומד
אילנות לפיכך יבש או נקצץ אין לו קרקע משמע נקצץ אפי"כ שלא יבש עדיין ורואי להחליף גזע ואפי"כ מה לי דקל מה לי שאר אילנות כך זה עומד
לשרש ולחפור כשיבש צראשו כמו זה ולבסוף מסיק רב זביד מתנימינן דצונה לה' שנים שאם יבש בתוך ה' יקצלו להחליף גזעו ומכר לו האילן
צמיו לפיכך לא מסח דעתיה והשתא רב זביד דנקט דקל לאו דוקא דהוא הדין שאר אילנות אלא משום דשאר אילנות לא פסיקא ליה
דפעמיים יש להם גזע כשמוכרו לה' שנים כשמוכרו לה' שנים כדי להחליף גזעו ואלו דקל לאו דוקא כדי להחליף גזעו דאין
גזעו מחליף ומייהו קשה לפי' זה דבקה ג' אמאי קתני דלס מתו יש לו קרקע ויטע אחר במקומו כיון דמתני' איירי דוצין ליה' שנים